

La casa de les ànimes

Vicenta Vidal Roca, regidora suplent per la Coalició Republicana d'Esquerres a les municipals del 1934 a Cassà de la Selva

Text > GEMMA BUSQUETS ROS

Fotos > ARXIU DE NEUS HERAS

Quan la Vicenta Vidal Roca va néixer, el 21 de setembre del 1889, el seu pare Francesc Vidal Saló, empresari surer i alcalde de Cassà de la Selva entre el 1899 i el 1902, va fer pintar al sostre de l'habitació de la nena una volta del cel en la qual el blau de l'horitzó obria escletxes entre uns núvols blancs i flonjos i les orenetes buscaven el seu camí. Només hi faltaven els àngels. Massa divins per a un *homenot* taper i maçó, membre de la lògia cassanenca Alerta, en la qual tenia el nom simbòlic d'Augusto i de la qual era orador interí. Una sanefa lila segellava aquesta volta celestial. No tot era aire, perquè hi arrelaven flors grogues i unes branques d'olivera. Més de cent trenta anys després, si s'aixeca el cap i es mira enlaire, el cel bucòlic es manté intacte, com si l'avenir fos blanc i flonjo, amb núvols encotonats; com la vida que li havia d'esperar a la filla d'un prohóm de Cassà. Perquè la història també s'explica a través de les parets. L'habitació és al primer pis de la casa familiar del carrer del Raval número 62, a tocar de l'església de Sant Martí de Cassà. L'estucat, els dibuixos preciosistes al sostre, els motius florals que adornen les parets, recorden als visitants que aquella havia estat una casa de renom, de gent benestant, d'alcaldes, d'industrials, de jutges, de secretaris, dels que tenien minyones que eren com de la família.

>> Vicenta Vidal i Ceferi Pla amb les seves dues filles.

Noies de confiança de nom Lola que guardaven la casa dels amos mentre les botes franquistes espetegaven pels carrers la vila. I el primer pensament que va fer la minyona, esverada per un esdevenidor incert que seria de tot menys de cotó fluix, perquè ja tot està perdut i no cal mostrar les evidències, va ser llençar la fotografia de «l'avi» Macià al pou del jardí de la casa.

La *baba* Vicenta era una persona molt cultivada, però físicament dèbil, recorda la seva neta, Neus Heras, garant d'una memòria familiar que els silencis, com a gairebé totes les cases, tant a les que es conserven les sanefes pintades com a les que només hi ha el rastre del passat en forma de calaixeres corcades, han velat les històries.

A França, a l'exili, del qual va tornar el juliol del 1941, Vicenta Vidal es va haver de posar a treballar, anant a cosir per les cases. La costura, que era un aprenentatge que anava adherit, com els enagos, al cos de la dona, li va servir per guanyar uns calerons; ella que havia nascut en una casa on eren altres les que hi anaven a cosir, en una casa on encara ara es guarden els seus dibuixos (un grumet mariner fet a llapis), els seus records i la seva ànima. En una casa inventariada com a patrimoni arquitectònic on hi ha una habitació peticona, tan bon punt entres, on es respiren les ànimes. És la benvinguda al passat esplendorós de la nissaga, presidida per una escorça de suro sobre la taula de despatx, mentre els seus antics residents miren des de les fotografies en blanc i negre curosament emmarcades. Hi ha els avis Ceferí i Vicenta; el pare Narcís, «un savi emporданès de Biure», segons el descriu la filla; la mare Francesca, i l'empresari masó Francesc Vidal. També hi ha una petita prestatgeria amb llibres, volums d'antiquari com *La Aurora del Pueblo* de Florencio Luis Parreño, *El roig i el negre* de Stendhal en una de les edicions en català publicades per Proa en la col·lecció «Folio», o *Washington Square* de Henry James. Una petita mostra del que havia de ser una biblioteca envellutada, en una casa on es llegia.

Vicenta Vidal dibuixava i escrivia. A la casa de les ànimes es guarden les llibretes en les quals, quan ja era una *baba* i tot mantenint la lletra cal·ligràfica que embelleix la L amb tirabuiçons, defineix el terme *llibertat*: «La llibertat en l'ordre individual és la raó, i en l'ordre social, el bé de tots». El maig del 1935 va signar, amb altres regidors, una carta oposant-se a les noves ordres que no restituïen els ajuntaments escollits després dels Fets d'Octubre del 1934. La Vicenta està en una llista: és l'última de la candidatura de Coali-

ció Republicana d'Esquerres, proposada pel Centre Unió Republicana, a les eleccions municipals del 1934. La candidatura apareix publicada a la revista *Horitzó*, portaveu de l'Ateneu Cultural, el 13 de gener del 1934. La Coalició va guanyar les eleccions i la Vicenta va ser designada regidora suplent. Poca cosa en sap la neta, la Neus, d'aquest passat polític seu. Només del seu passat de dona de la cultura. Quan va ser elegida regidora, ja era casada amb Ceferí Pla Camps i ja era mare de dues filles. La Pepita va néixer el 1913 i la Francesca, la mare de la Neus, el 1919. Va ser un festeig difícil. Al pare no li agradava que ballessin perquè Ceferí Pla no era del món del suro i el maçó taper tenia tres filles i cap hereu a qui traspassar el negoci. El jutge Ceferí Pla va ser un dels homes que van configurar el paisatge humà, imprescindible, d'un temps de misèria i repressió a Cassà. A casa del jutge, hi va ser benvingut tothom.

Vicenta Vidal és l'exemple del model de dona que va sorgir de la innovadora escola Vilaret de Cassà de la Selva, impulsada per la pedagoga Pilar Vilaret, que apostava per un projecte educatiu laic, mixt i progressista el 1900. En un article a *Horitzó*, el 15 de gener del 1935, recorda a la seva mestra de l'escola Vilaret, Teresa Pijoan Pi (1872-1934), *Doña Teresita*, coincidint amb la seva mort: «Moltes són les qui després d'haver abandonat l'escola continuaven tenint-la per la seva millor confident, puix que dotada de clara intel·ligència i voluntat maternal, sempre trobava una solució o un bon consell per donar».

A la mateixa publicació local cassanenca, l'estiu del 1935, Vicenta Vidal signa un article, datat a Platja d'Aro, titulat «Fantasies i realitats». Cent anys abans, un dia d'estiu a la costa s'assembla molt als actuals, segons el que descriu la Vicenta, amb un brogit del qual s'escapa perquè busca la introspecció davant la tristesa que li provoca el món. La Neus recorda la *baba* com una dona molt empàtica. «Sembla talment que els homes no facin més que cercar la manera d'exterminar-se mútuament», escriu en un article de missatge antibel·licista i reflexiu entorn de l'educació per posar fi a les guerres: «Ens instruïm per creure que així aconseguim ser superiors i som lluny, molt lluny, d'obtenir-ho, mentre no foragitem de dintre nostre l'instint que ens llegaren les passades generacions».

>> Vidal amb el seu marit, Ceferí Pla, de grans.

>> Vicenta Vidal i Ceferí Pla, de joves.

Vicenta Vidal és l'exemple del model de dona que va sorgir de l'escola Vilaret de Cassà, que apostava per un projecte educatiu laic, mixt i progressista el 1900